

Dezvoltarea și prosperitatea regiunii de dezvoltare Vest a României

Development and prosperity of the Western Development Region of Romania

Tatiana TOFAN,
doctor în economie, conferențiar universitar,
Academia de Administrare Publică

Veronica BUTNARU,
master, lector superior universitar, doctorandă,
Academia de Administrare Publică

SUMMARY

The development regions of Romania are characterised by significant differences, particularly for the indicators analysed in this paper. The West Regional Development Agency has been responsible for implementing the regional development policy in the West Region since the creation of the eight development regions in Romania in 1998. Moreover, West RDA has implemented regional strategic projects funded by the European Commission and with the support of strategic investors to locate their business in the Western Region, facilitated innovation, as well as clusters in the field of automotive and information technologies, and promoted the regional partners internationally.

Keywords: *region, development region, West region.*

REZUMAT

Regiunile de dezvoltare din România sunt caracterizate prin diferențe semnificative între ele, în special, indicatorii analizați în această lucrare. Agenția pentru Dezvoltare Regională de Vest a fost responsabilă pentru implementarea politicii de dezvoltare regională în Regiunea Vest de la crearea celor opt regiuni de dezvoltare în România în anul 1998. Mai mult decât atât, ADR Vest a implementat proiecte strategice regionale finanțate de Comisia Europeană, cu sprijinul investitorilor strategici pentru a localiza afacerea lor în regiunea de Vest, inovare facilitată, clustere în domeniul tehnologiilor auto și informaționale, precum și a promovat partenerii regionali la nivel internațional.

Cuvinte-cheie: *regiune, regiune de dezvoltare, regiunea Vest.*

Uniunea Europeană promovează continuu progresul economic, social, echilibrat și durabil prin întărirea coeziunii economice și sociale a țărilor-membre. Un rol important în acest proces este conferit regiunilor, percepute ca spații mai apropiate de cetățeni

și aici trebuie operată o distincție între regionalism – discurs politic, a cărui finalitate poate conduce la federalizare – și regionalizare – acțiune administrativă ce vizează crearea de spații mai mari de cooperare implicând și o apropiere mai mare a deciziilor de

colectivitate și structurile locale.

Conform Declarației Adunării Regiunilor Europei asupra Regionalismului [2] și potrivit principiilor descentralizării politice și subsidiarității „funcțiile regiunilor trebuie exercitate la un nivel pe cât posibil mai apropiat de cetățeni”, aceasta în condițiile statuirii clare a locului și rolului pe care autoritățile centrale și cele locale pot să le realizeze prin libertățile și drepturile fiecărei structuri de autoritate în procesul elaborării și aplicării deciziilor ce privesc pe fiecare cetățean, colectivitate sau națiunea respectivă.

Obiectivele generale ale politicii de dezvoltare regională se referă la diminuarea dezechilibrelor regionale existente, stimularea cooperării interregionale și internaționale care contribuie la progresul economic și social.

Obiectivele strategice ale dezvoltării regionale în România vizează :

- promovarea mecanismelor economiei de piață în toate regiunile țării în vederea îmbunătățirii competitivității și realizării unei creșteri economice permanente;
- promovarea unei dezvoltări spațiale armonioase și a rețelei de localități;
- creșterea capacităților regiunilor de a-și susține propriul proces de dezvoltare;

- creșterea șanselor egale în ceea ce privește accesul la informare, cercetare-dezvoltare tehnologică, educație și formare continuă a populației în zonele periferice;

- promovarea unor politici diferențiale, conform unor particularități zonale;

- reducerea decalajelor de dezvoltare dintre județe, dintre mediul urban și rural , dintre zone centrale și periferice;

- prevenirea apariției unor zone-problemă.

În acest context, trebuie să menționăm că și România, ca și celelalte state europene, încearcă să găsească cele mai bune soluții, adaptate la specificul României, pentru a răspunde cerințelor comunității europene în domeniul creării structurilor și al dezvoltării regionale.

În conformitate cu Legea nr. 315 din 28 iunie 2004 privind dezvoltarea regională, în România s-a determinat un model concret de abordare a dezvoltării regionale, conturând principiile, obiectivele, instrumentele și instituțiile necesare promovării unor politici în acest domeniu. Ca urmare, în perioada 1997-1998, unitățile administrativ-teritoriale organizate la nivel județean s-au asociat în mod voluntar, conturându-se cele 8 regiuni de dezvoltare și s-au înființat

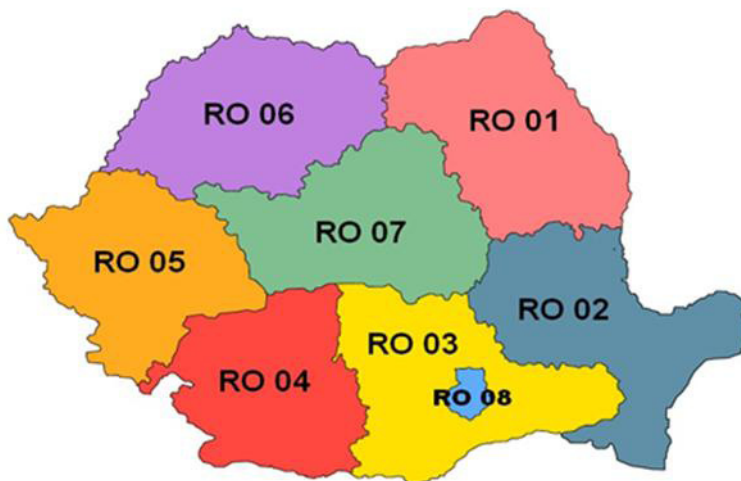

Figura 1. **Localizarea geografică a celor opt Regiuni de Dezvoltare din România.**

agențiile de dezvoltare regională: [5]

1. Regiunea de Dezvoltare Nord-Est, care grupează județele Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava și Vaslui.

2. Regiunea de Dezvoltare Sud-Est, care grupează județele Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Vrancea și Tulcea.

3. Regiunea de Dezvoltare Sud Muntenia, care grupează județele Argeș, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Prahova și Teleorman.

4. Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia, care grupează județele Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt și Vâlcea.

5. Regiunea de Dezvoltare Vest, care grupează județele Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș.

6. Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest, care grupează județele Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Sălaj, Satu Mare și Maramureș.

7. Regiunea de Dezvoltare Centru, care grupează județele Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu.

8. Regiunea de Dezvoltare București-Ilfov, care grupează municipiul București și județul Ilfov.

Regiunea de Vest este una dintre cele opt (nivel NUTS-2) regiuni de dezvoltare din România, care au fost stabilite în 1998 pentru a coordona dezvoltarea regională în timpul aderării țării la Uniunea Europeană. Regiunea este formată din patru județe - Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș - și cuprinde 12 municipii, 30 orașe și 281 comune, pe o suprafață de 32,034 km². Regiunea de Vest se învecinează cu Ungaria și Serbia, precum și cu regiunea de Nord-Vest, regiunea de Centru și regiunea de Sud-Vest ale României. Având Munții Carpați drept graniță naturală la sud și est, regiunea este orientată mult către vest. Într-adevăr, în timp ce Regiunea de Vest este nou-creată, trei dintre cele patru județe ale acesteia (cu excepția județului Hunedoara), împreună cu mici părți din Serbia și Ungaria, fac parte din regiunea istorică Banat.

Identitatea culturală distinctă a regiunii

Banat, caracterizată din punct de vedere istoric prin modernitatea sa relativă și multiculturalismul său, a conturat îndelung calea de dezvoltare a regiunii și continuă să o contureze și în prezent.

Regiunea de Vest este definită din punct de vedere instituțional ca o regiune de dezvoltare din România, responsabilitatea fundamentală a acesteia fiind aceea de a coordona politica regională, în special în cadrul structurilor de finanțare europeană. În acest context, Agenția pentru Dezvoltare Regională Vest acționează ca agenție de coordonare a planificării și implementării. Ca ADR acționează ca instituție nonprofit, formată din asocierea voluntară a județelor acesteia. Aceasta este guvernată de Consiliul pentru Dezvoltare Regională, ce include reprezentanți din fiecare județ și municipiu. Cu toate acestea, nu există nicio structură politică regională reală și puține decizii privind politica regională pot fi luate la acest nivel. În schimb, politica regională din România este determinată la nivel național. Există un singur program de dezvoltare regională național și nu opt programe regionale. Aceasta rămâne o problemă controversată în România și are legătură cu nevoile de regionalizare mai vastă. Printre numeroasele beneficii potențiale ale regionalizării se numără și acela de a da regiunilor posibilitatea de a dezvolta strategii specifice contextului.

Pentru Regiunea de Vest, lipsa unei regionalizări efective este deosebit de problematică, având în vedere tocmai contextul diferit al regiunii și faptul că aceasta este relativ deconectată de rețelele de putere din București. Astfel, există întotdeauna, cel puțin, un sentiment că regiunea nu are parte de considerație corespunzătoare prin deciziile luate la București.

Valoarea PIB-ului pe regiuni este concentrată undeva în intervalul 60 - 70 miliarde lei, cu un nivel semnificativ mai mare pentru Muntenia Sud, care atacă pragul de 80 miliarde lei și îl va depăși în 2014. [6] Regiunea capitalei se detașează net, cu o valoare

a PIB-ului echivalent cu cel al peste două regiuni și exact cu 25% din PIB-ul României atât în 2013 cât și în 2014.

Regiunile de dezvoltare ale României sunt destul de echilibrate ca rezultat al activității economice (în afară de excepția constituită de zona Capitalei, doar regiunea Sud-Vest Oltenia are o valoare sensibil mai mică a PIB-ului). Ceea ce nu prea recomandă tulburarea acestui echilibru prin reorganizarea administrativ-teritorială.

Fără a intra mai adânc în cifrele prezentate de Institutul Național de Statisti-

mult de jumătate. Practic, raportul care se conturează pe termen mediu în profil regional este un nivel dublu al PIB/locuitor față de regiunea Vest, a doua cea mai avansată ca nivel de dezvoltare economică din România. La rândul său, regiunea Vest va avea un nivel dublu al PIB/locuitor față de cele șase județe din Moldova incluse în Regiunea Nord-Est.

În contextul puternicei creșteri naționale, Regiunea de Vest a fost regiunea cu creșterea cea mai rapidă din țară în perioada 2000-2007 și, împreună cu Bucureștiul,

Tabelul 1

Indici de disparitate la nivelul PIB/locuitor (media națională = 100%)

Regiunea/ Anul	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nord-Est	62,7	62,3	62,2	62,2	62,2	62,2
Sud-Est	81,9	80,9	80,8	81,0	81,1	81,1
Sud Muntenia	82,4	83,6	83,8	83,8	84,0	84,1
Sud- Vest Oltenia	78,4	80,7	81,0	81,3	81,5	81,7
Vest	114,2	114,4	114,3	114,1	114,0	114,0
Nord-Vest	83,9	83,9	83,7	83,7	83,6	83,6
Centru	97,3	98,2	98,1	97,9	97,8	97,8
București - Ilfov	238,8	234,9	234,5	233,8	233,0	232,1

Sursă. **Institutul Național de Statistică al României.**

că, trebuie subliniat faptul că adevăratele disparități sunt intraregionale.

Perechea dispartă geografic Sud Muntenia – Nord-Vest se va situa ceva mai sus, spre pragul de 85% din PIB/locuitor înregistrat de România. Doar două regiuni se vor situa peste medie, cu București-Ilfov la mare distanță de restul țării și *regiunea de Vest* cu o șeptime deasupra nivelului național. Dacă se face corelația între cele 49% din PIB/locuitor față de media UE și cele circa 230% ale Bucureștiului, se poate observa că Bucureștiul se situează deja și se va menține lejer peste media UE.

După anul 2001, PIB/locuitor al regiunii de Nord-Est a scăzut de la circa două treimi din cel al regiunii Vest la ceva mai

regiunea cu creșterea cea mai rapidă din întregul deceniu. De fapt, comparativ cu regiunile comparabile din Europa, Regiunea de Vest a câștigat detașat în ultimul deceniu. Per ansamblu, creșterea economică a Regiunii de Vest a contribuit la convergența semnificativă cu media Uniunii Europene (UE); cu toate acestea, decalajul față de Europa rămâne substanțial, cu PIB pe cap de locuitor (la standardul puterii de cumpărare) în continuare mai mic de jumătate din media UE.

După cum arată datele analizate într-un studiu al Băncii Naționale a României, aproape 60% [4] din investițiile străine realizate în anul 2015 în România sunt înregistrate în București. Este vorba de 38,4

miliarde de euro, [4] dar este posibil ca, de fapt, o bună parte dintre aceste investiții să fie realizate în alte zone, dar sediul central al companiei să fie în capitală.

Regiunea Vest, în alți ani vedetă incontestabilă a atragerii de noi firme străine, nu se mai află pe locul doi, fiind depășită de regiunea Centru, care cuprinde județele Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu. Conform datelor BNR, aici au fost investite anul trecut 5,8 miliarde de euro, adică 9% din totalul celor realizate în România. Regiunea Vest a atras alte 5,2 miliarde de euro - cea mai mare parte a banilor aduși de străini în România au fost utilizați în domeniul industrial, al industriei prelucrătoare, adică 8,1% din total. În ceea ce privește regiunea Nord-Vest, care include Clujul și care urmărește poziția Regiunii Vest, aceasta a atras investiții de 3,7 miliarde și 5,9% din total și, deocamdată, este depășită la investiții străine de Muntenia, cu 4,6 miliarde euro sau 7,2% din total. [4]

Rolul ADR Vest este acela de a contribui la dezvoltarea durabilă și prosperitatea Regiunii Vest, prin încurajarea investițiilor, angajarea permanentă în procesul de restructurare industrială și de creare de noi locuri de muncă.

Experiența acumulată în implementarea programelor de finanțare prin instrumentul PHARE Coeziune Economică și Socială la nivelul Agențiilor pentru Dezvoltare Regională, a fost considerată extrem de relevantă pentru managementul Fondurilor Structurale Europene și a fost utilizată în tranziția către implementarea Regio-Programului Operațional Regional. Astfel, odată cu trecerea de la fondurile de preaderare la cele structurale, începând cu anul 2007, ADR Vest deține un rol extrem de important în managementul Fondurilor Structurale, prin calitatea sa de Organism Intermediar pentru Programul Operațional Regional în Regiunea Vest.

După 1 ianuarie 2007, România beneficiază de Fonduri Structurale și de Coeziune în valo-

are de 19,667 miliarde euro de la Uniunea Europeană. [1] În contextul implementării Regio-Programului Operațional, Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (fostul Minister al Dezvoltării Regionale și Turismului) a delegat o serie de atribuții către nivelul regional Agenției pentru Dezvoltare Regională Vest, cu un impact major asupra absorbției Fondurilor Structurale în regiunile de dezvoltare din România. Această delegare a fost realizată prin intermediul Acordului Cadru încheiat între Autoritatea de Management pentru Programul Operațional și Organismul Intermediar pentru Programul Operațional Regional. Acordul Cadru menționat a fost semnat în data de 19 decembrie 2006, la Timișoara. [1]

Printre principalele atribuții ale ADR Vest în calitate de Organism Intermediar pentru Programul Operațional Regional se numără: informarea și publicitatea; gestionarea și dezvoltarea portofoliului de proiecte eligibile; lansarea licitațiilor la nivel regional pentru depunerea cererilor de finanțare; primirea și înregistrarea cererilor de finanțare; evaluarea și contractarea proiectelor finanțate prin Regio-Programul Operațional Regional; monitorizarea, implementarea și controlul proiectelor finanțate prin Regio-Programul Operațional Regional; verificarea realizării operațiunilor (verificarea cererilor de plată la fața locului și recuperarea debitelor); monitorizarea procesului de implementare a programului la nivelul Regiunii Vest.

Performanța de creștere din Regiunea de Vest din ultimul deceniu este legată în mod inextricabil de **forțe regionale și globale mai mari din sectorul de producție și anume „a doua disociere” a producției globale**, în care sarcinile individuale de producție sunt separate și dispersate geografic în rețele de producție globale vaste. Aceste tendințe au facilitat apariția unui sector major de automobile în România de Vest, care a profitat de amplasament, de salarii relativ mici și de competențe tehnologice

pentru a atrage furnizori de prim rang către producătorii de automobile din Europa (în special, Germania). Și în sectorul de textile, articole de îmbrăcăminte și încălțăminte, Regiunea de Vest a devenit un furnizor pentru rețelele regionale de producție situate în Italia, Germania și în alte părți. Acest lucru nu a contribuit doar la investiții semnificative și la crearea numărului de locuri de muncă, ci a avut și un rol important în integrarea mai puternică a Regiunii de Vest în economia europeană. Un rezultat normal al acestei fragmentări a producției și a specializării sarcinilor este ponderea în scăderea valorii adăugate în producție.

Regiunea are un avantaj comparativ aparent în industria auto, textile și tehnologia informației și comunicării (ICT) și un avantaj comparativ latent în industria agroalimentară și turism. Fiecare cluster industrial are constrângeri și elemente specifice care vor modela viitorul, conform raportului, și poate spori specializarea inteligentă. Sectorul auto ar trebui să se diversifice spre activități cu o valoare adăugată mai ridicată și să promoveze lanțul de valori internaționale.

Sectorul textile ar trebui să construiască abilități și capacități care să permită firmelor să proiecteze și să producă propriile branduri. În sectorul agroalimentar provocarea o constituie optimizarea comercializării produselor locale și formarea de conexiuni cu marile lanțuri de distribuție. În ICT, provocarea o constituie extinderea ansamblului actual de activități și capacitatea generală de producție. În turism, dreptul de proprietate la un nivel politic ridicat și coordonarea instituțională sunt esențiale pentru utilizarea la capacitatea maximă a potențialului și valorilor existente.

Există domenii de politici comune tuturor sectoarelor care trebuie intensificate în viitor. Cele mai importante patru domenii sunt legate de: [1]

- studii și formare pentru abilități și curricule relevante pentru management și industrie;

- infrastructura rutieră și feroviară;
- accesul la finanțe;
- intensificarea cadrului instituțional pentru inovare.

Resursele naționale și finanțarea sectorului privat pot intensifica posesiunea și eficiența intervențiilor specifice, considerate relevante pentru regiunea de Vest, în acord cu obiectivele formulate în Politica de coeziune a UE:

- intensificarea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării;
- intensificarea competitivității la nivelul IMM-urilor;
- intensificarea eficienței și capacității instituționale în administrația publică;
- protejarea mediului înconjurător și promovarea eficienței resurselor;
- efectuarea de investiții în educație, abilități și învățarea pe toată durata vieții.

Concluzii. România de Vest este a doua, cea mai bogată regiune din țară, după București. În ultimul deceniu, regiunea a cunoscut o creștere economică rapidă, odată cu creșterea salariilor reale. Acest lucru a fost sprijinit prin puternice câștiguri de productivitate – printre cele mai rapide dintre toate regiunile europene – stimulate de creșterile mari ale investițiilor. Cu toate acestea, în ciuda acestor dezvoltări, imaginea nu este în totalitate pozitivă: expansiunea economică nu a generat noi locuri de muncă și a accentuat inegalitățile spațiale existente din regiune. Întrucât regiunea așteaptă cu nerăbdare să treacă la următorul stadiu de dezvoltare și să se alinieze condițiilor de trai din părțile mai bogate ale Europei, aceasta trebuie să îmbunătățească valoarea adăugată și inovația întreprinderilor existente aici, abordând, de asemenea, provocarea creșterii fără locuri de muncă. Astfel, Regiunea de Vest se confruntă cu o dublă provocare. Pe de o parte, în Caraș-Severin, Hunedoara și părți din Arad, provocarea constă în crearea și luarea în considerare a oportunităților de ocupare a forței de

muncă prin exploatarea mai eficientă a resurselor regionale; și prin îmbunătățirea accesului la oportunitățile din alte părți din regiune și din țară. În schimb, în aglomerarea Timiș-Arad, provocarea constă în deficite și incompatibilități pe piața muncii, fapt ce subliniază importanța îmbunătățirii competitivității pentru a aduce o valoare

adăugată proporțională pentru a sprijini presiunea ascendentă a salariilor.

Regiunea de Vest intenționează să ajungă din urmă regiunile similare mai dezvoltate din Uniunea Europeană pe parcursul următoarelor perioade de programare 2014-2020.

BIBLIOGRAFIE

1. ADRVEST (Agenția pentru Dezvoltare Regională – Regiunea Vest), (2016), http://www.adrvest.ro/attach_files/Ro_West_Territorial_Assessment_ROversion.pdf [accesat pe 25.09.2016].
2. Assembly of European Regions (AER), Declaration on Regionalism in Europe.
3. Comisia Națională de Prognoză (2012), Proiecția principalilor indicatori economico – sociali în profil teritorial până în 2015, http://www.cnp.ro/user/repository/prognoza_regiuni_2012-2015.pdf [accesat pe 27.10.2016].
4. Hoster M., Regiunea Vest a atras investiții străine de peste cinci miliarde de euro, București, 2016.
5. Legea nr. 315 din 28 iunie 2004 privind dezvoltarea regională în România. În: Monitorul Oficial al României nr. 577 din 29 iunie 2004.
6. Pană M., Evoluția PIB până în 2017 și lipsa coeziunii interne, București, 2014.

Prezentat: 27 octombrie 2016.

E-mail: tatianatofan@yahoo.com
manager.women@gmail.com